

▷ SZÖVEG: TARRÓSY ISTVÁN—VÖRÖS ZOLTÁN

A KÖZÉPSŐ BIRODALOM SZÍNRE LÉP

ETIÓPIA – KÍNAI KÉZBEN

Etiópia a világ egyik leggyorsabban gyarapodó gazdasága, növekedését 2017–19 között bő 8%-ra jósolják. Ám ahhoz, hogy a 100 milliós ország fenntartható gazdasági növekedést remélhessen, legelőször is alapvetően javítania kell infrastruktúráján és energiaellátottságán. Önállóan ez biztosan nem megy – elkél a segítség. Kína pedig – természetesen – itt is rögvest akcióba lép: utat, vasutat épít, repülőteret korszerűsít, villamoshálózatot húz a fővárosban. Az építkezések és a mögöttes pénzügyi vállalások azonban hamar komoly gondokat okozhatnak Etiópiának. Kína persze most is jól jár – a Középső Birodalom egyre izmosodik

EGYSÉGBEN AZ ERŐ

A DÉLETIÓP MURSZI NÉPCSOPORT
A TÉRSÉG EGYIK LEGŐSIBB KULTÚRÁJÁT
TESTESÍTI MEG. MÁRA ÉVENTE TÖBB
ALKALOMMAL FOGADNAK TURISTÁKAT,
AKIK BEVÉTELT JELENTENEK
A NÉPCSOPORT SZÁMÁRA. NEM RITKA
A FEHÉR HAMUVAL BEKENT TEST ÉS
A KALASNYIKOV EGYÜTTES LÁTVÁNYA

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

Meressa barátunk körbevezet az ország egyik minőségi egyetemének számító Mekelle jogi-társadalomtudományi campusán, ahol Kína külpolitikájáról tartunk előadásokat. Miközben a politikatudományi tanszék termei felé haladunk, az egyik udvaron épp a Kína Központ Konfuciusz-diákjai tanulják a kínai szavakat, hiszen a cél egy jó, kínai állami ösztöndíj, aztán egy jól fizető állás a hazatérés után...

KELETI ÁRAMLAT

... és az esetek többségében valóban értékes és jövedelmező munkát találnak maguknak – akár tolmácsként, akár a kereskedelemben jártas, a kínai kultúrát jól ismerő munkatársként egy etióp cégnél vagy éppen kormányzati szervnél.

A kínai kormány által 2000-ben útjára indított FOCAC-folyamat (ez a Kína–Afrika Együttműködési Fórum-csúcstalálkozó) nagygrendi változást hozott a kínai jelenlétben. Ma már Afrika-szerte összesen 2 millió főre becsülik a kínai bevándorlók, az ún. szerződött munkások, a békefenntartók és például a nyelvet tanító önkéntesek számát. Vannak olyan

Ma már Afrika-szerte összesen 2 millió főre becsülik a kínai bevándorlók, az ún. szerződött munkások, a békefenntartók és például a nyelvet tanító önkéntesek számát.

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR.
A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TEMÁRÓL:
TARRÓSY ISTVÁN

TREND FM 94.2
Gazdaság és Kultúra

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

ASSZONYOK REGGELI IMÁDSÁG KÖZBEN
BAHIR DAR AZ AMHARA RÉGIÓ FŐVÁROSA, A TANA-TÓ DÉLI PARTJÁN, A KÉK-NÍLUS FORRÁSÁNÁL FEKSZIK. AZ 1935–36-OS ABESSZÍNIAI HÁBORÚT KÖVETŐEN HAILÉ SZELASSZIÉ CSÁSZÁR AZ ORSZÁG FŐVÁROSÁNAK IDE TÖRTÉNŐ ÁTHELYEZÉSÉT IS FELVETETTE

◀ **KÍNAI SOFT POWER**
ETIÓP DIÁKOK TANULNAK KÍNAIUL. 2017 FEBRUÁRJÁRA KÍNA TÖBB MINT 40 AFRIKAI ORSZÁG EGYETEMÉN JELENT MEG: 48 INTÉZET ÉS 27 TANTEREM VISELI KONFUCIUSZ NEVÉT, ÉS SZOLGÁLJA HATÉKONYAN A KÍNAI NYELV TANÍTÁSÁT

afrikai országok – Namíbia, Mauritius –, ahol a kínai migránsok számaránya mára meghaladja a népesség 2–4 százalékát. Oda mennek, ahol üzleti lehetőséget látnak, és ahol persze jelen vannak a kínai állami vállalatok is a beruházásaikkal. Nem csoda, hogy Etiópiában is sorra nyíltak a kínai gyógyításra szakosodott magánklinikák a szokásos kínai boltokkal, éttermekkel, hotelekkel egyetemben. A rohamosan emelkedő jelenlét azonban sokakban szül ellenérzéseket – s néhányan ki is mondják, hogy elég volt a kínai bevándorlókól.

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

TÖRTÉNELMI TÁVLATOK

Nem meglepő, hogy a kínai állami külügyi kommunikáció a lehető legrégebbi időpontra vezeti vissza a két nép szoros kapcsolatát, nyomatékosítandó, hogy afrikai szerepvállalása (=előrenyomulása) is „békés úton” zajlik, és természetesen egyenes folyománya a sok évszázados történelmi kapcsolatrendszernek.

Egyes források szerint a Han-korban, pontosabban a Kr. e. 206 és Kr. u. 220 közötti időszakban a kínaiak szárazföldi úton Egyiptomig jutottak, és ott Alexandria városát is felkeresték. Később fellendítették az orrszarvútülök-kereskedelmet az akkori Abesszíniával – talán ez lehetett a legelső kapcsolatuk a mai Etiópiával. A 14. századi Ming-császár, Jung Lo idejében pedig Cseng Ho admirális szötte tovább az interkontinentális hálót, mindjobban bekötvé a kelet-afrikai térségeket az akkori Középső Birodalom diplomáciai előrenyomulásába.

Bár a 20. században a Csang Kaj-sek vezette Kínai Köztársaság nyíltan támogatta Hailé Szelasszié etióp császár küzdelmét az olasz területszerzés ellenében, a Kínai Népköztársaság 1949-es megalakulásakor Etiópia az elsők között ismerte el az

PIHENŐ PAPOK A BET MARYAM-TEPLOMNÁL

A ZARÁNDOKOK TALÁN LEGNÉPSZERŰBB HELYE LALIBELÁBAN. A TEMPLOMBELŐ CSODÁLATOS DEKORÁCIÓI KÖZÖTT A TÉRSÉG LEGELSŐ FRESKÓIT IS MEGTALÁLJUK

Egyes források szerint a Han-korban, pontosabban a Kr. e. 206 és Kr. u. 220 közötti időszakban a kínaiak szárazföldi úton Egyiptomig jutottak, és ott Alexandria városát is felkeresték.

Az 1990-es évek közepéig a kapcsolatok nem igazán fejlődtek, ugyanis a Mengisztu által 1974-ben végrehajtott baloldali puccsal Etiópia az 1980-as évek végéig valójában a Szovjetunió érdekszférájához csatlakozott.

KELETI JELENLÉT

KÍNAIAK SÉTÁLNAK AZ ADDISZ-ABEBAI GHION PARKBAN, AMELY AZ ESKÜVŐK, ESKÜVŐI FOTÓZKODÁSOK IGEN KEDVELT HELYSZÍNE

új államalakulatot. Hailé Szelasszié 1971-ben (miután a népi Kína – többek között számos afrikai állam támogatásának köszönhetően – kiűtötte Tajvant az ENSZ Biztonsági Tanácsában) hivatalos látogatást tett Mao Ce-tungnál Pekingben, és temérdek kereskedelmi, gazdasági és technológiai egyezményt írt alá vele, majd 1972-ben kölcsönösen megnyitották nagykövetségeiket a két fővárosban. Ám az 1990-es évek közepéig a kapcsolatok nem igazán fejlődtek, ugyanis a Mengisztu által 1974-ben végrehajtott baloldali puccsal Etiópia az 1980-as évek végéig valójában a Szovjetunió

érdekszférájához csatlakozott.

Ez azonban mára már a múlté, s a kínai beruházások rohamát jelzi, hogy míg 2004-ben 350 millió USD körül mozgott a teljes kereskedelem, addig 2011-re már 1,6 milliárd USD fölött állt, 2016-ban pedig 5,4 milliárd USD-ról jöttek a hírek, jelezve, hogy Kína Etiópia első számú kereskedelmi partnerévé lépett elő!

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

KŐBE FARAGVA

A SZENT GYÖRGY-TEMPLOM (BIET GHIORGHIS) LALIBELÁBAN. E GÖRÖGKERESZT ALAPRAJZÚ ÉPÜLETET IS EGYETLEN SZIKLATÖMBBŐL VÉSTÉK KI

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

ÉLŐ, VONZÓ, ARCHAIKUS

ZARÁNDOKOK ÉS SZERZETESEK SOKASÁGA KERESI FEL AZ UNESCO VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZÉT KÉPEZŐ TEMPLOMEGYÜTTST

VÁROSFEJLESZTÉS, VILLAMOSSAL

Kína 21. századi afrikai jelenlétének egyik különös és kiemelkedő jele az addisz-abebai villamosfejlesztés. (Ami nem mellesleg Etiópia egyik legfontosabb infrastrukturális beruházása is.) Fontossága azonban nem elsősorban a közlekedési problémákra adott válaszból rejlik, hanem sokkal inkább a presztíznövelésben! Egyrészt Etiópia számára, hiszen Afrika ezen térségében ez az egyetlen ilyen létesítmény, másrészt a kínai állami vállalatoknak is, hiszen máris több nagyváros (Lagosz, Nairobi, Luszaka) is bejelentkezett már hasonló programokra.

A villamosvonalak a világ e szegletében (egyelőre) meglepő városképet nyújtanak, noha a valóságot a betonoszlopokkal megemelt pályák sem tudják eltakarni. A hivatalos adatok szerint a két vonal naponta mintegy 100 ezer utast képes kiszolgálni. A beruházás fő mozgatórugója a közlekedési káosz enyhítése volt, ebben a tekintetben e fejlesztés igen szerény eredményű. A 100 ezer utas egy 6-7 milliós városban elképesztően kevésnek hat, az olcsó jegyek és az ingadozó áramszolgáltatás miatt pedig a járatok annyira tömöttek, hogy sokszor nem éri meg várni az érkező szerelvényre.

A 100 ezer utas egy 6-7 milliós városban elképesztően kevésnek hat, az olcsó jegyek és az ingadozó áramszolgáltatás miatt pedig a járatok annyira tömöttek, hogy sokszor nem éri meg várni az érkező szerelvényre.

NYERŐ SZÉRIA

A SZUBSZAHARAI-AFRIKA ELSŐ VILLAMOSA. VÉGÜL ITT IS A KÍNIAIK FUTOTTAK BE, BÁR A FEJLESZTÉSRE VOLT EGY VERSENYKÉPES MAGYAR AJÁNLAT IS

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

SZOKATLAN LÁTKÉP

A VILLAMOSOK SOKSZOR NEMHOGY ENYHÍTETTÉK VOLNA, ELLENKEZŐLEG, INKÁBB SÚLYOSBÍTOTTÁK A KÖZLEKEDÉSI PROBLÉMÁKAT

Ráadásul a szerelvények megemelt vagy a forgalomtól elkülönített pályán közlekednek, a megállók megközelítése pedig sokszor életveszélyes feladat a többsávos utakon keresztül. Mellette ott vannak a félkész utak, befejezetlen járdák, a megoldatlan közlekedési dugók: a villamos miatt ugyanis még nehezebbé vált autóval egyik oldalról a másikra áthajtani, és végeredményben a minibuszok tekinthetők továbbra is a fő közlekedési eszköznek.

A villamos miatt még nehezebbé vált autóval egyik oldalról a másikra áthajtani, és végeredményben a minibuszok tekinthetők továbbra is a fő közlekedési eszköznek.

A közlekedési gondok enyhítésére a hírek szerint európai államok is nyújtottak volna hitelt, de a villamos kiépítését egyik donor sem látta valódi megoldásnak – leszámítva Kínát. Márpedig az ázsiai állam szerepe mindenképp kiemelkedő: kínai hitel, kínai beruházó, kínai villamosok és kínai működtető.

VONATTAL DZSIBUTIBA

Az Addisz-Abeba–Dzsibuti vasútvonal megépítése is Etiópia nagy zászlóshajó-építkezése volt: a tengeri kapcsolattal nem rendelkező ország Vörös-tengerrel való összekötése komoly gazdasági, kereskedelmi lehetőségeket hordoz. (Nem utolsósorban Kínának.) A vasútvonal óriási médiafelhajtás közepette, Kína afrikai jelenlétét bizonyítva épült meg 2016 őszére ötvennyi munkát követően, jelentős részben kínai hitelből. Ám a vonal még 2017-ben sem szállított utasokat, sem bárminemű árut, a személyközlekedés is csak 2018 első napjaiban indult meg. Ráadásul elmaradtak a kiszolgálólétesítmények, a tehervonatok ki- vagy átpakolására szolgáló depók: az amúgy is rettentő mértékben eladósodott etióp vasútvállalat tehát úgy kezdte meg a törlesztést a kínai banknak, hogy bevétel aligha remélhet a félkész beruházás miatt.

A fővárosi állomás a várostól meglehetősen távol áll, és kiépült infrastruktúra sem vezet az épülethez: egyelőre még az aszfaltozott utak sem készültek el. A megindult személyszállítás nem épp gördülékeny, túlbürokratizált, a vonal mentén legeltetett állatok gyakori elgázolása miatt pedig mindennapossá vált a vonat személyzete és a kísérő rendőrök hosszadalmas egyezkedése a pásztorokkal...

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

A fővárosi állomás a várostól meglehetősen távol áll, és kiépült infrastruktúra sem vezet az épülethez: egyelőre még az aszfaltozott utak sem készültek el.

AZ ÚJ VASÚTÁLLOMÁS
EGYELŐRE A SEMMI KÖZEPÉN. TALÁN
LESZNEK MAJD SZEBB NAPJAI...

FOTÓ: MARKÓ ROLAND

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

DEMEKA FALU
IDŐS HAMER FÉRFIAK PIHENNEK A HŰVÖSBEN.
AZ ADDISZ-ABEBÁTÓL KÖZEL 350 KM-RE ÉSZAKNYUGATRA
TALÁLHATÓ AMHARA TELEPÜLÉS KÖZKEDVELT TURISTACÉLPONT
– TÖBBEK KÖZÖTT A SOKSZÍNŰ PIACÁNAK KÖSZÖNHETŐEN

KÍNAI MEGOLDÁS
KÍNAI GYÁRTMÁNYÚ SZEMÉLYKOCSIK.
A PERONOKHOZ – A KÍNÁBAN IS
MEGSZOKOTT MÓDON – JEGY NÉLKÜL
NEM LEHET KIJUTNI

JELLEGZETES HAJÚ HAMER NŐ

MURSZI VADÁSZ AZ OMO-VÖLGYBEN

FOTÓK: MARKÓ ROLAND

A CHAMO-TAVON HALÁSZATRA INDULÓ FÉRFI

FOTÓK: MARKÓ ROLAND

HÍVÓ ASSZONY LALIBELÁBAN

DEK-SZIGETI FIÚ A TANA-TÓ VIDÉKÉRŐL

SZIGORÚ TEKINTETŰ HAMER LÁNY

KÁVÉÁRUS LÁNY LALIBELÁBAN

SOKARCÚ ETIÓPIA

A TÖBB MINT 80 KÜLÖNBÖZŐ NÉPCSOPORT ÁLTAL LAKOTT ORSZÁG KULTURÁLIS GAZDAGSÁGA, TÖRTÉNELMI ÖRÖKSÉGE ÉS FEJLŐDÉSI LEHETŐSÉGEI NEM CSUPÁN SAJÁT TÉRSÉGÉBEN TESZI EGYRE FONTOSABB CÉL- ÉS VISZONYÍTÁSI PONTTÁ ETIÓPIÁT

ÉGI PÁLYÁN

Túl a síneken, a Bole Nemzetközi Reptér bővítése, felújítása is – nem nagy meglepetésre – kínai háttér-finanszírozással és kivitelezéssel zajlik. Az addisz-abebai reptér az ország legnagyobb légitársasága, az Ethiopian Airlines központi repülőtere. E cég 2014-ben vált Afrika legnagyobb forgalmat bonyolító társaságává, megelőzve a dél-afrikai és az egyiptomi versenytársakat, az ország és a vállalat vezetése pedig e pozícióhoz illő repteret álmodott. A jelenlegi 7–9 milliós éves kapacitást 22 millióra növelnék, központi kikötővé téve az etióp fővárost – a bővítéssel a kontinens egyik legforgalmasabb repterét hozhatják létre. A kínai Export-Import Bank itt is nyomban színre lépett: hitel, kivitelezés, aztán talán egy ideig üzemeltetés is. És távolabbi célok álmodása, hiszen létezik egy még ambiciózusabb elképzelés is: egy úgynevezett mega-repülőtér építése a várostól távolabb, lehetővé téve akár évi 100 millió utas fogadását is.

A jelenlegi 7–9 milliós éves kapacitást 22 millióra növelnék, központi kikötővé téve az etióp fővárost – a bővítéssel a kontinens egyik legforgalmasabb repterét hozhatják létre.

◀ HAMER KISGYEREK A FALU „JÁTSZÓTERÉN”

LEHET, HOGY ŐK IS A MANDARIN NYELVET AKARJÁK MAJD ELSŐ IDEGEN NYELVKÉNT ELSAJÁTÍTANI?

Annak ellenére, hogy pragmatikusan mindig a helyiek számára is elfogadható megoldások megtalálására törekcszenek, a kínai termékek, beruházások minőségével korántsem elégedettek az itteniek.

ETIÓPIA: A KÖZÉPSŐ BIRODALOM KAPUJA

Etiópia az afrikai kontinensen nem lóg ki a sorból azzal, hogy mind több és egyre gyarapodó kínai beruházást fogad be, illetve finanszíroz. Ám mindenképp a kínai fejlesztések mintaországává lépett elő. Az útépítések sokaságán túl a Níluson például hamarosan megépül a Nagy Reneszánsz Gát (GERD), amely – a térségi vízkonfliktusokat nem feledve – Etiópiát az egész kontinens legnagyobb elektromosenergia-exportőrévé teheti. Ezt ugyan egy olasz cég készíti, azonban jelentős részben itt is egy kínai bank adja a hitelt.

Azzal pedig, hogy az etióp fővárosban „ajándékként” megépítette az afrikai kontinens politikai egységét, a pánafricanizmus szellemiségét megtestesítő Afrikai Unió új székházát, továbbá kórházakat, iskolákat is felhúz – melyek tényleg hozzájárulnak a helyi lakosság jobb életkörülményeihez –, Kína Afrika fő partnerévé vált.

Etiópia fejlődése ma nem elképzelhető a kínai szerepvállalás nélkül. De annak ellenére, hogy pragmatikusan mindig a helyiek számára is elfogadható megoldások megtalálására törekcszenek, a kínai termékek, beruházások minőségével az itteniek korántsem elégedettek. Azt azonban senki sem vitatja, hogy a belső és külső kapcsolatok, a kereskedelmi és közlekedési szá-

lak erősítését Kína „hozza el számukra”.

Kína számára pedig mindez elképesztő geopolitikai térnyerést hoz, s az „Egy Övezet, Egy Út” program kiteljesedését vetíti előre, mely a 21. század Középső Birodalmává teheti.

ÖRÖKSÉG

A KOMMUNISTA IDŐSZAKBÓL. HA AZ EMBER ADDISZ-ABEBÁBAN TAXIT AKAR FOGNI, LEÁLLÍT EGY LADÁT. A KISZUPERÁLT GÉPEK RENDÜLETLENÜL RÓJÁK A FŐVÁROS ÚTJAIT

FOTÓ: TARRÓSY ISTVÁN

TARRÓSY ISTVÁN
A POLITIKATUDOMÁNY DOKTORA. EGYETEMI DOCENS, A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM AFRIKA-KUTATÓKÖZPONTJA VEZETŐJE

VÖRÖS ZOLTÁN
POLITOLÓGUS, A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM EGYETEMI ADJUNKTUSA, KÍNA-KUTATÓ

MARKÓ ROLAND
KÜLÖNLEGES HELYSZÍNEKRE TARTÓ SZENVEDÉLYES UTAZÓ